

hier geldt, hoe kan de deadline dan samenvallen met de datum van het bekendmaken van de criteria?

In ons mondeling overleg onderstreepte de staatssecretaris het belang van goede communicatie en het betrekken van de bewoners bij het proces. Ze noemde daarbij ook de website van Defensie waarop alle vragen worden verzameld en beantwoord. Nieuwsgierig als ik ben, heb ik daar natuurlijk naar gekeken en ik trof, zegge en schrijve, inderdaad drie e-mails aan met vragen. Het document waarin dat staat, is gedateerd op 21 oktober. De eerste twee e-mails krijgen letterlijk hetzelfde antwoord. Zijn er niet meer vragen ingestuurd? Dat hebben we namelijk wel gehoord van de mensen uit Herwijnen en omgeving. Waar zijn die vragen dan gebleven? Wat is de inhoud van die andere e-mails? Waar zijn de antwoorden? Is dit nu het voorbeeld van goede communicatie waarover zij het had? En als het over zorgvuldigheid gaat, kan de staatssecretaris de inwoners dan geruststellen waar het gaat over het vermogen van de radartoren? Het gevoel bestaat nu dat met suggestieve beelden en teksten wordt uitgedragen dat het vol vermogen behoorlijk zal meevallen en dat daarom de risico's en voorzorgsmaatregelen ook wel meevallen, terwijl anderzijds wordt gesteld dat het een sterke radar is met een geweldige reikwijdte en daarom van nationaal belang. Wat is nu precies het vermogen van de nieuwe radar? Kan de regering garanderen dat er niet iets zwaarders wordt gebouwd dan zij zegt? Hoe kan de lokale overheid straks controleren dat er niet stiekem toch een radar met nog hoger vermogen verschijnt? Ik geef toe: het is triest dat ik dit aan een staatssecretaris moet vragen. Maar zo klein is het vertrouwen dat de burgers van Herwijnen momenteel hebben.

Voorzitter. Mijn fractie is helemaal niet tegen een nieuwe radartoren. Mijn fractie is zelfs niet op voorhand tegen een nieuwe radartoren in Herwijnen. En mijn fractie is ook niet per definitie tegen het inzetten van de rijkscoördinatie-regeling. Maar mijn fractie is wel tegen een manier van handelen van de overheid die ertoe leidt dat mensen het vertrouwen in de overheid verliezen. Mijn fractie is tegen de schijn van een zorgvuldige procedure die alleen gebruikt wordt om te verbloemen dat het ministerie zijn werk niet goed heeft gedaan. Mijn fractie is tegen het bruusken van burgers en lagere overheden wanneer die terecht bezwaren en begrijpelijke zorgen inbrengen. "Ceci n'est pas une pipe." Dit is geen zorgvuldige procedure. Dit is een surrealistische afbeelding van een procedure die niet de werkelijkheid is. En daar ging het fout.

Hoe is dit nou alsnog tot een goed einde te brengen? Want we zitten hier niet alleen maar voor de problematiek, maar ook voor de oplossingen. In onze ogen zou het allereerst helpen als de staatssecretaris gewoon helder en transparant is en ruiterslijk toegeeft dat de keuze voor Herwijnen een toevalstreffer was, en dat daar het denken over alternatieven is gestopt. Want als ze dat toegeeft, heeft het alternatieve onderzoek echt zin. Dan beginnen we weer even opnieuw. Het helpt vervolgens als de staatssecretaris gewoon aan het werk gaat, de noodzakelijke onderzoeken gewoon uitvoert en ophoudt te zeggen dat dat pas kan als de rijkscoördinatie-regeling kan worden gestart. Want eerlijk gezegd, dat is gewoon onzin. En dat blijkt ook, want de onderzoeken lopen inmiddels. Als de regering zo veel haast heeft, laat ze dan aan het werk gaan.

Wij zullen instemmen met een rijkscoördinatie-regeling als een zuivere en overtuigende keuze voor een specifieke locatie voorligt. En we zien daarom vanavond uit naar de antwoorden van de staatssecretaris. Maar het mag duidelijk zijn dat ze niet moet proberen ons te overtuigen. Ze moet erkennen wat er is fout gegaan en ze moet proberen om de bevolking weer een reden te geven de overheid te vertrouwen. "Ceci n'est pas une pipe", voorzitter.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Ganzevoort. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Huizinga-Heringa voor haar maidenspeech.

□

Mevrouw Huizinga-Heringa (ChristenUnie):

Voorzitter, dank u wel. Ik wil allereerst de heer Dessing feliciteren met zijn mooie speech. Voor mij is het ook een maidenspeech; ik hoop er ook wat moois van te maken. Maar het is u in elk geval gelukt.

Voorzitter. Zoals ik al zei: dit is mijn eerste plenaire bijdrage in de Eerste Kamer. Beide Kamers van de Staten-Generaal hebben hun eigen rol. Naar mijn mening is het van groot belang dat wij scherp zijn op de rol die de Eerste Kamer heeft in onze democratie. Wij zullen ervoor moeten waken niet de Tweede Kamer te kopiëren of een verlengstuk te worden van onze Tweede Kamerfracties. Dan doen we onze democratie tekort en maken we onszelf overbodig. Alleen met het zorgvuldig bewaken van de eigen rol van de Eerste Kamer — het toetsen op hoofdlijnen van beleid, op proportionaliteit en de onderlinge samenhang van regeringsplannen — is er complementariteit tussen de beide Kamers en worden de voorstellen van de regering in de volle democratische breedte getoetst. Het onderwerp waarover wij spreken, Herwijnen, was voor mij een goede oefening in het me beperken tot de rol van Eerste Kamerlid.

Voorzitter. De afgelopen maanden hebben wij in de commissie regelmatig gesproken over Herwijnen. Wat aanvankelijk een overzichtelijk onderwerp leek — wel of niet instemmen met een rijkscoördinatie-regeling — bleek uiteindelijk een ingewikkelde afweging te zijn. De schriftelijke en mondelinge antwoorden van de staatssecretaris op vragen van de Eerste Kamer vertroebelden haar verzoek eerder dan dat ze het verhelderden. Zo werd niet alleen het nationale belang van het radarstation voor de veiligheid van ons land aangehaald, maar werd ook genoemd dat de gemeente aanvankelijk de plaatsing van de radar wel steunde en dat de grond al gekocht was. Bovendien zou bij het niet plaatsen van de radar in Herwijnen de bouw van een windmolenpark vertraging oplopen. Hoe waar of niet waar deze laatste dingen ook mogen zijn, deze redenen zijn voor mijn fractie geen reden om in te stemmen met het buitenspel zetten van de lokale democratie. Kortom, wij hebben bij dit verzoek van de staatssecretaris een directe heldere onderbouwing gemist.

Bij het wel of niet toestemmen in een RCR is het nationaal belang doorslaggevend. Dat belang moet zo groot en evident zijn dat de lokale democratie ervoor buitenspel gezet kan worden. De afgelopen maanden overziende heeft

de staatssecretaris voor ons het belang van een goede radar voor de veiligheid van ons land helder weten te maken. Ook heeft ze duidelijk gemaakt dat het tijdig bouwen van de radar een element van nationale veiligheid is. De staatssecretaris heeft ook goed onderbouwd dat Herwijnen een uitstekende locatie voor een nieuw radarstation is. Maar de staatssecretaris heeft tot nu toe niet onderzocht of Herwijnen de enige goede locatie is waar tijdig een goede radar gebouwd kan worden. Dat lijkt haar aannemelijk, zo paraphraseer ik haar woorden. Maar ze heeft het niet onderzocht. Daarop richt zich onze kritiek. Deze kritiek deelt de Tweede Kamer, waardoor de staatssecretaris de Tweede Kamer heeft moeten toezeggen dat zij het locatieonderzoek naar alternatieve locaties dat zij in het kader van de RCR zal doen eerst aan de Tweede Kamer zal voorleggen voordat de Tweede Kamer de uiteindelijke toestemming zal geven om door te gaan met dit proces. Dat is een voorwaardelijke instemming van de Tweede Kamer. Zo lees ik het in ieder geval. Dit is een bijzondere constructie, maar wel tekenend voor het hele ondoorzichtige proces. Klopt deze lezing?

Voorzitter. Mijn fractie is van mening dat wij niet langer moeten wachten met het nemen van een besluit. Het zal niet veel helderder worden. Vanuit de bevolking van Herwijnen horen wij zorgen over de cumulatieve effecten van de eventuele nieuwe radar, gecombineerd met de radar die er al staat. Er is een vraag over de milieucategorie waarbinnen dit radarstation valt. Mag daar überhaupt van afgeweken worden? Er is een rapport boven water gekomen dat een nieuw licht werpt op de gewenste afstand van de bebouwing ten opzichte van de radar. Er is veel onrust. Een goed georganiseerde lokale gemeenschap maakt zich grote zorgen. Als Eerste Kamer kunnen wij deze bevindingen niet onderzoeken en toetsen. Dat is niet onze rol. Maar het is van groot belang dat er duidelijkheid komt en er goede antwoorden komen op de vragen die breed in de gemeenschap leven. Binnen de RCR moeten al deze zaken worden onderzocht in een goede, duidelijke en deugdelijke procedure. De vereisten die bij een normale ruimtelijke planningsprocedure gelden, gelden ook hier. Daarom zeg ik met nadruk dat met het starten van de RCR militair radarstation Herwijnen het zeker niet vaststaat dat dit radarstation uiteindelijk ook zal worden gebouwd of in gebruik genomen. Is de staatssecretaris dat met mij eens?

In de communicatie tussen Herwijnen en het ministerie is veel misgegaan en er gaat veel mis. De indruk is bij de bewoners ontstaan dat de staatssecretaris koste wat het kost het radarstation door gaat drukken. Hoe gaat de staatssecretaris gedurende het RCR-proces de bewoners meenemen in het onderzoek? En hoe laat zij zien dat zij hun opmerkingen serieus neemt en deugdelijk onderzoekt? Hier hoor ik graag een helder antwoord op van de staatssecretaris.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Huizinga.

Mijn hartelijke gelukwensen met uw maidenspeech. Staat u mij toe om iets van uw achtergrond te schetsen.

U behaalde uw kandidaatsbul Nederlands Recht aan de Rijksuniversiteit Utrecht. In 1998 werd u voor de Reformatorische Politieke Federatie, de RPF, met

voorkeursstemmen gekozen in de gemeenteraad van Heerenveen.

Mevrouw **Huizinga-Heringa** (ChristenUnie):
De RPF en de GPV.

De **voorzitter**:

"En de GPV". Dat staat in de regel hierna. Die hoef ik nu niet meer uit te spreken. Dank u wel.

Dat bleef u tot 2002, terwijl de partij inmiddels in 2000 was opgegaan in de ChristenUnie. U was in die periode fractievoorzitter. Voor de duidelijke taal die u bezigde, kreeg u in 1999 de oorkonde "beste raadslid in Heerenveen".

In 2001 was u de eerste vrouw op de kandidatenlijst van de ChristenUnie voor de Tweede Kamer. U werd met voorkeursstemmen gekozen en daarmee het eerste vrouwelijke Kamerlid namens de ChristenUnie en de partijen die in die partij zijn opgegaan. In de Tweede Kamer nam u vrijwel direct zitting in de parlementaire enquêtecommissie die de gebeurtenissen rond de uitzending van militairen naar Srebrenica onderzocht. U hield zich aan de overkant bezig met buitenlandse zaken, vreemdelingen- en integratiebeleid en milieubeheer. In 2006 diende u een initiatiefvoorstel in over de strafbaarstelling van ontkenning van volkerenmoord. Het voorstel is tot op heden in behandeling in de Tweede Kamer.

Vanuit de Kamer maakte u in 2007 de overstap naar het bestuur, toen u staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat werd in het vierde kabinet-Balkenende. Na het uitreden van de PvdA-bewindslieden vanwege het besluit de militaire missie in de Afghaanse provincie Uruzgan te verlengen, was u acht maanden minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu. Van 2015 tot 2018 was u directeur van de stichting Wilde Ganzen.

Naast uw Eerste Kamerlidmaatschap bent u onder meer voorzitter van de raad van commissarissen van Movares, commissaris van de Parnassia Groep en als secretaris lid van het dagelijks bestuur van de Stichting ter bevordering van de Christelijke Pers.

In de geschiedenis van uw partij, wordt u gezien als de wegbereider voor de ChristenUnie-vrouwen in de landelijke politiek. Anno 2019 betekent dat onder anderen een vicepremier en een fractievoorzitter in deze Kamer. Zelf zei u daarover bij uw vertrek als minister in 2010: "Ikzelf heb nooit actie gevoerd, maar je ziet dat het nu helemaal geen kwestie meer is. Met een goede man-vrouwverhouding krijg je de prettigste sfeer en de beste besluiten."

Nogmaals van harte welkom en we kijken uit naar uw verdere inbrengen.

Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Janssen.

De heer **Janssen** (SP):

Voorzitter, dank u wel. Als eerste excuses aan de staatssecretaris die hier te gast is en de collega's dat ik iets later was, maar niet alles laat zich helaas tot op de minuut